

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 16

MAJ

1929

INGEN HUSMODER

KAN
UNDVARA

GEFLE
GARN

OCH

SVANENS
VÄVNADER

Åttioårig erfarenhet
garanterar varan.

Gör ett besök vid fabriken
under årsmötet i Gefle.

Bomullsgarn,
Domestiker,
Lärfter,
Hollands,
Madapolam,
Nainsock,
Flaneller,
Kulörta
Bomullstyger,
Läkans-
vävnader m. m.

HERTHA

ÅRGÅNG XVI

MAJ 1929

HÄFTE 5

R i k s d a g s m o t i o n e r

I. Angående sexuell undervisning och upplysning i sexuell hygien.

Kraven på rationell undervisning och upplysning i sexuella frågor bli allt flera och starkare. Nu senast ha de framförts i en motion (n:o 102) i första kammaren av yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren samt i en likalydande (n:o 202) i andra kammaren av fruarna Nordgren och Östlund. I dessa motioner gjordes gällande, "att arbetet för folkhälsan är en av våra viktigaste och mest grundläggande samhällsuppgifter". Och det framhölls, hurusom det för att nå ungdomen är i ofantligt mycket högre grad än förr nödvändigt att ge den upplysning. Ty ungdomen har så oerhört mycket större frihet nu än förr, och den utsättes för yttervärldens skiftande intryck i en utsträckning som aldrig tillföre.

Bland sjukdomar, som undergräva folkhälsan, stå de smittosamma könsjukdomarna i främsta ledet. Och då undgåendet av dessa sjukdomar är varje enskild människas sak, måste helt enkelt upplysning om dem lämnas åt alla människor, särskilt naturligtvis åt de unga. Den s. k. reglementeringskommittén satte också upplysning främst bland åtgärder, som borde företagas för att bekämpa nämnda sjukdomar. En av Kungl. Maj:t tillsatt särskild kommitté

gav riktlinjer för sådan upplysningsverksamhet.

Åtta år ha nu förflutit sedan sistnämnda kommittés betänkande såg dagen och ännu har knappast någonting från högre ort gjorts för att föra frågan framåt. Omsorgen om det uppväxande släktet borde dock, menade motionärerna, mana till att planerna sättas i verket.

Motionärerna hemställde att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t snarast möjligt ville vidtaga erforderliga åtgärder för att i de av motionärerna påpekade punkterna bringa den i 1921 års sakkunnigbetänkande föreslagna planen till utförande.

Andra kammarens första tillfälliga utskott blev först färdigt med sin behandling av frågan. Dess majoritet syntes emellertid stå ganska likgiltig till densamma, och den avstyrkte motionen.

Första kammarens första tillfälliga utskott däremot ställde sig vida mera förstående. I dess utlåtande underströks skolöverstyrelsens uttalande att man bör försöksvis utrüna fortsättningsskolans möjligheter att meddela sexuell undervisning, och det påpekades, "att genom de lokala skolmyndigheternas försorg helt visst mången gång möjlighet torde föreligga att skapa intresse även hos föräldrar och målsmän för den betydelsefulla frågan om sexualhygienens förbättrande."

I båda kammarutskottens uttalande fanns följande passus: "I frågan om utgivandet av skrift eller skrifter, avsedda att spridas bland de vuxna och behandlande hithörande frågor med all takt och försiktighet, finner utskottet vidtagandet av en sådan åtgärd, eventuellt genom samhällets försorg, kunna vara till gagn för en förbättrad sexualhygien."

I förbigående vill jag dessutom påpeka, att båda kammarutskotten till sitt uttalande såsom bilaga fogade skolöverstyrelsens yttrande av 31 jan. 1925 över sakkunniges förslag till åtgärder till spridandet av kunskap om könssjukdomarnas natur och smittofarlighet m. m. Detta yttrande, vilket således här blivit tillgängligt i tryck, rekommenderas till studium åt intresserade.

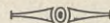
Båda utskotten hänvisade till att 1927 års sakkunnige vid sitt utarbetande av metodiska anvisningar till 1928 års undervisningsplaner för rikets allmänna läroverk enligt vad man erfarit komme att ägna uppmärksamhet åt förevarande fråga. Under det att andra-kammarutskottet nöjde sig med att omnämna detta, gjorde första-kammarutskottet, som också anför Svenska läkaresällskapets uttalande i frågan, följande uttalande: "Utskottet utgår ifrån, att de synpunkter här framförts komma att av Kungl. Maj:t och vederbörande myndigheter beaktas." Och med denna motivering hemställde utskottet att förevarande motion icke måtte till någon första kammararens åtgärd föranleda.

Motionen har också av båda kamrarna avslagits, av den andra den 10:de

och av den första den 27:de april. Man får nu närmast sätta sin lit till att 1927 års skolsakkunnige komma med tillfredsställande "metodiska anvisningar" och att de icke måtte dröja alltför länge med att framlägga dem.

II. Om utredning angående revision av den s. k. preventivlagen samt av bestämmelserna rörande straff för fosterfördriving m. m. hemställde samma motionärer uti en följande motion. Och eftersom preventivlagens nytta uppenbarligen varit mycket tivelaktig men den däremot varit till rätt stort hinder för en vederhäftig upplysning och eftersom de kriminella aborternas antal trots de lagbestämda straffen är förfärande stort, kan man ju tycka att stora skäl förelägo att tillmötesgå utredningskravet. Så skedde emellertid ej. Lagutskottet avstyrkte och riksdagens båda kamrar avslögo motionen.

KAROLINA WIDERSTRÖM.

I. C. W:s exekutivmöte i London.

Den 29 april—8 maj har, som tidigare meddelats, Internationella Kvinnoförbundet haft sitt exekutivmöte i London, det sista under perioden före det stora femårsmötet i Wien nästa år. Svenska Kvinnornas Nationalförbund var vid Londonmötet representerat genom en delegation bestående av fruarna Signe Henschien, Gurli Hertzman-Ericson, Mia Leche-Löfgren, fröken Ingegerd Palme, dr Lilly Paykull, fru Märtha Silfverhjelms, advokat Mathilda Staël von Holstein, fru Elisabeth Thiel.

Obs.! Svedbergs Skrivunderlägg Obs.!

Specialtillverkning, välkänd sedan många år.
Monogram i AKTA LÄDERPLASTIK efter beställning.

Läderplastik färgas och monteras omsorgsfullt.

Ernst G. Svedberg, Jungfrugatan 6, Stockholm. Tel. Ö. 1768.

OBS.! Sveriges första tillverkare av finare Skrivunderlägg. OBS.!

Årsmötet i Gävle.

Fredrika-Bremer-Förbundets årliga stora generalförsamling har denna gång varit förlagd till Gävle, på inbjudan av Gävle-kretsen. Den 13—14 maj hölls där F.-B.-F:s årsmöte.

Ett tjugotal kretsar voro företrädda, av ett eller flera ombud, och av styrelsens medlemmar var flertalet närvarande. Förbundets ordförande, fru Dyrssen, var emellertid av hälsoskäl hindrad att komma till mötet, varför vice ordföranden dr Karolina Widerström fyllde hennes plats. Av styrelsens ordinarie stockholmsmedlemmar närvaro i övrigt fru Lilly Hellström, fröknarna Ellen Kleman, Signe Laurell, Ida von Plomgren, Axianne Thorstenson samt fru Gertrud Törnell, vidare av ordinarie ledamöter i landsorten fruarna Anna Björk, Gävle, Astrid Gierow, Hälsingborg, Marianne Ekman, Mariestad, Elisabeth Quensel, Malmö och fröken Ingeborg Öquist, Umeå. Närvarande styrelsesuppleanter voro, från Stockholm, fröken Elin Rheborg, rektor Maria Aspman, advokat Mathilda Staël von Holstein, samt fruarna Astri Levisson, Göteborg, Anna Herrlin, Lund, Gertrud Rodhe, Visby, Maja Strandberg, Ystad och Fanny Björkman, Norrköping.

Referat av årsmötesförhandlingar kan ej nu medhinnas, endast en kort resumé av programmet i övrigt. Högkvarteret var förlagt till det trivsamma Hotell Baltic. Och ehuru

årsmötets arbete var verkligt intensivt, hade dock tid kunnat reserveras för vederkvickelse och sällskaplig samvaro. Den andra mötedagens eftermiddag var en härlig biltur till det en mil utanför Gävle belägna Engeltofta arrangerad. Den ståtliga egendomen, numera pensionat, vars parkområde sträcker sig ned till Gävletrakten, var en sevärhet, framför allt i den underbart vackra våreftermiddagsbelysningen.

Denna dags kväll hade Gävlekretsen ännu ett ståtligt arrangemang för sina gäster, en middag på Grand Hôtel. Den charmanta festen kommer att höra till de minnen man gömmer på: bordens utsökta blomsterdekorationer, de såväl hjärtliga och vänliga som kvicka och roliga talen, på prosa och vers, det överraskande uppträdandet av en imponerande kvinnlig polis som överlämnande en blomsterkvast i stramt givakt bragte fru Törnell — motionären om kvinnlig polis i Stockholms stadsfullmäktige — sin hyllning, och till sist den lilla sceniska föreställningen, framförandet av Astrid Värings Eva och Fredrika. Det hela en stund av glädje och festivitas med hjärtlig vänlighet och sann svensk gästfrihet av värdinnorna beredd och med uppriktig tacksamhet och uppskattning njuten av gästerna.

E. K—N.

Naturligt alkaliskt RAMLÖSA-VATTEN

Förnämlig Bords- och Hälsodryck, — Verksamt mot Gikt, Reumatism och Njurlidande. — *Hovleverantör till:* H. Maj:t Konungen o. H. K. H. Kronprinsen av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

En kvinnlig ledare för fattigvården.

Kan en kvinna vara ordförande i fattigvårdsstyrelse? För en del år sedan hade man verkligen anledning framställa en sådan fråga, ja, den var berättigad även när det gällde medlemskap i nämnda styrelse. Ty som bekant voro kvinnor utestängda från detta arbete ända till år 1889, och långt senare kunde man bevittna det löjliga skådespelet, att gifta kvinnor, exempelvis fru Agda Montelius, väl kunde på ett överlägset skickligt sätt leda en av landets största privata hjälporganisationer, men icke ansågos kunna vara medlemmar av en avdelningsstyrelse i Stockholms fattigvård. Ända så sent som år 1907 hade av landets cirka 2,600 fattigvårdsstyrelser allenast 94 kvinnliga ledamöter.

Numera är det ju i lag bestämt att fattigvårdsstyrelser liksom barnavårdsnämnder skola äga kvinnliga ledamöter, minst en ordinarie och en suppleant. Och ordförandeplatsen kan besättas lika väl av en kvinna som en man. Tradition och fördomar både från männens och kvinnornas sida ha dock hittills hindrat kvinnorna att i någon större utsträckning än det minimum lagen föreskriver deltaga i dessa nämnders arbete, som likväl ligger kvinnornas intressen nära och dessutom är i behov just av kvinnlig sakkunskap, erfarenhet och varmhjärtighet.

För den som levat under den tid, då männen ensamma ledde hjälparbetet

bland åldringar, sjuka och barn, förefaller det väl till en början litet underligt att finna en kvinna i ordförandestolen vid ett fattigvårdssammanträde. Åtminstone var så fallet med mig, när jag deltog i ett sammanträde av detta slag i Nordmalings kommun i södra Västerbotten. Men det märkliga var att ingen av ledamöterna fann något egendomligt häri. Där satt församlingens vithårige präst, där voro bönder, arbetare och personer i olika samhällsställning, men alla tycktes finna det helt naturligt att fröken Betty Dahlström redde ut invecklade situationer, förklarade lagbestämmelser och stadfäste beslutet efter livliga diskussioner. Varför var det naturligt? Jo därför att ordföranden var sakkunnig, intresserad och behärskade formerna.

Likvisst är det ingen sinekur att vara ordförande för fattigvårdsstyrelsen i en jättekommun i Norrland. Det är inte bara att föra klubban, skriva under protokoll och överlåta beslutens utförande åt en tränad sekreterare. Nej, fröken Dahlström lär allt få utföra det mesta arbetet själv, hon måste kunna lagarna, känna prejudikaten och ännu viktigare: hon måste ha en ofantlig personalkännedom i en kommun, som räknar 9,000 människor utspridda på en yta av 12 kvadratmil. Hon måste först som sist ha det goda omdömet, den fina takten som åligger samhällets främsta representant på hjälpverksamhetens område.

Hovjuvelerare
David Andersen & C:o
Fredsgatan 4. Stockholm.

*Kandelabrar,
Ljusstakar.*

Men fröken Dahlström äger säkerligen alla dessa egenskaper, eljes skulle hon nog icke omväljas till platsen. Det vackra ålderdomshemmet bär också prägeln av hennes och föreståndarinnans gemensamma ständiga omtanke och för pensionärerna är hon en kär och deltagande vän.

Betty Dahlström har kanske haft lättare än mången annan att sätta sig in i sitt maktpåliggande kall, ty hon har, så att säga, uppfostrats därtill. Fadern, folkskolläraren Dahlström, var nämligen under en lång följd av år fattigvårdsstyrelsens ordförande och i viss mån en pionjär på området. Han var således en av de första som, långt före den i lagen fastställda tiden, fick ett modernt ålderdomshem till stånd, och dottern blev redan vid helt unga år hans sekreterare. Den kunnighet, hon därvid förvärvade, jämte hennes lämplighet i övrigt gjorde henne väl skickad att bliva faderns efterträdare, men det var dock ett ovanligt och om kommunalmännens fördomsfrihet vittnande steg att välja en kvinna till detta förtroendeuppdrag. Det bör också ihågkommas, att fattigvården ställer helt andra och större krav på sin ledare i våra dagar än förr. Det är icke allenast antalet understödstagare, som är större — det uppgick 1928 till över 200 varaktigt och ett 60-tal tillfälligt understödda; arbetslöshetshjälpen har tillkommit, ålderdomshemmet kräver mycken omtanke och luffarproblemet gör sig, särskilt i Norrland, ständigt påmint. Här kan nämnas, att fröken Dahlström för att motverka tiggeriet nyligen fått till

stånd ett kupongsystem, enligt vilket den tiggande vandraren i stället för pengar får en kupong, som berättigar honom till ett ordentligt mål mat i församlingshemmet.

Till sin borgerliga gärning är fröken Dahlström innehavare av en välskött bokhandel, som hon själv grundat, därjämte är hon mycket musikintresserad, varför hon med fog kan kallas en mångsidig kulturspridare i sitt lilla norrländska samhälle. Ett vackert och uppmuntrande exempel på en självförsörjande kvinna, som finner tid och energi över för maktpåliggande allmänna värv!

Förmodligen skall fröken Dahlström bli en smula förvånad över dessa reflexioner om de komma under hennes ögon; ty för henne är det så naturligt att ägna sig åt en uppgift, som ligger kvinnan så nära som fattigvården och som säkert skänker henne personlig glädje och tillfredsställelse. Men för den som reser land och rike omkring och — med ett par enstaka undantag i små kommuner — alltid sett en man i ordförandestolen vid fattigvårdens sammanträden, innebär det en glädjande händelse att ha iakttagit hur väl en kvinna kan fylla posten även i en stor och krävande kommun. Och han vill uttala en förhoppning att exemplet må mana till efterföljd å andra orter i landet samt egga dugande kvinnor att genom ökat deltagande i det kommunala hjälparbetet göra sig skickade att i allt flera fall intaga ledarställning inom detsamma.

G. H. VON KOCH.

Silkestvätt — — —
kallt vatten och TROLLTVÅL

Victoria Benedictssons självporträtt.

Den nya versionen av Axel Lundegårds Victoria Benedictsson (Ernst Ahlgren), en självbiografi i brev och anteckningar, är så tillökad, att den utgör två volymer. Sedan man lärt känna den, kan man konstatera, att det tidigare urvalet var väl gjort, icke minst ur den synpunkten, att huvudpersonen där framstod till sin fördel. Det imponerande och tragiska lärde man känna. Nu ställes man mera direkt än förut inför de hårda sidorna i Victoria Benedictssons karaktär och kan mera direkt avläsa begränsningen, osjälvständigheten i hennes intellektualitet. Som motvikt mot dessa mindre fördelaktiga drag i självporträttet hade det tjänat, om Lundegård här upptagit de separat utgivna breven till styvdottern Matti. Som det är, får läsaren uteslutande pinsamma intryck från hemmet i Hörby. (Det finns visserligen utdrag av brev till Matti, men från senare tid efter lösgörandet från Hörby).

Den rättvisa, som dottern icke kunde ge henne, får Victoria Benedictssons mor nu i Axel Lundegårds framställning av släkten. Det framgår med all tydlighet, att dotterns uppfattning var ganska skev och konstruerad, eller rättare blev det. Utgivaren ger ingen kommentar till det citerade brevet till Georg Brandes' mor om barndomshemmet. Det präglas emellertid ganska tydligt av den förskjutning i uppfattning, som brev-

skrivarinnan undergick under sitt allra sista levnadsår (1888). Dock är skildringen av barndomshemmet redan i det långa självbiografiska brevet till Edvard Bäckström av 1878 mörk nog och verkar demonstrerande och tillrättalagd. Däremot är i samma brev bilden av hemförhållandena i Hörby relativt ljus och således ett undantag, men blott i återblick, från vad som nyss sades om de pinsamma intrycken därifrån. Utgivaren kommenterar bilden av det egna hemmet, ej av föräldrahemmet. Men de meddelade ungdomsbreven ge tillfälle att fylla ut och korrigera. I brevet till Bäckström står talat om "den ringa tillgivenhet jag hyst för de mina", detta vid den gripande skildringen av ungdomskrisen, då föräldrarna nekade henne att fullfölja sina planer på utbildning. I ett brev av 1871 till Benedictsson låter det annorlunda. Det är fråga om svårigheten att göra dem emot, och där användes uttrycket: "någon som man håller så mycket av, som jag av Mor."

Den ena av de Victoria Benedictsson omgivande personerna som rehabiliteras är modern. Den andra är maken.

Av det först här framlagda brevmaterialet intressera framför allt breven till postmästare Benedictsson före giftermålet, till Georg Brandes och till Ellen Key, personligt och positivt framför allt de sistnämnda.

Det förefaller egendomligt nog, att Victoria aldrig räknar sina föräldrar till godo det motstånd mot giftermålet med den så mycket äldre änklingen, sedan hon funnit hur rätt de haft åtminstone

Victoria Benedictsson. Ernst Ahlgren.
Dagboksblad och brev samlade
till en levnadsteckning av Axel Lundegård.
Albert Bonniers förlag.

Assurans
Eldsläckaren

VAKT

Godkänd av myndigheterna

Skyddar hem,
kära minnen
och egendom.

Joel Lönnquist

Ingemarsgatan 8, Stockholm
Tel. N. 24 75

däri. Sådan hon ter sig i breven till fästmannen, tyckes det förlåtligt, om både han och hennes föräldrar togo miste på hennes känslor. Då hon tycker sig se, att han är mera intresserad av hennes äldre syster, framhåller hon visserligen dennas företräden och större lämplighet för honom men på ett sätt, som tydligen visar att hon för sin del i det sammanhanget visst icke önskar sig fri och system i sitt ställe. Mest intressera breven till postmästaren genom den inblick de ge i den unga flickans bildningsgrad. Så länge man endast kände vittnesbördet om tonåringens lidelsefullt samlade vilja till utbildning och utveckling på det område där hon fann sig ha anlag, och hennes sega energi i strävandet att få medel därtill, har man ovillkorligt måst idealisera den unga kvinna, som gick in i det omaka äktenskapet. Den som skriver de pratsamma breven till "Christianus" är en långt mera "vanlig" flicka än man tänkt sig henne. Vingbruten och olycklig förefaller hon alls icke. Hon är lite ungdomligt storordig, när hon talar om att bära sitt öde "som en nordisk kvinna" o. s. v. En smula romanesk, då hon handskas med en dolk, i vilken man ej utan intresse tycker sig se en förebild till Isabellas sabel i följetongsromanen Sirenen, den som Herslow tog in i Sydsvenskan, ehuru han fann den "spenatgrön". Får man genom dessa brev anledning att sätta tjuguaringen tillbaka i utveckling emot vad man väntat, så får man desto mera respekt för det inre arbete, som lig-

ger emellan denna tid och brevet till Bäckström.

I kapitlet *Vad almanackorna berättar* (där det händer utgivaren en lapsus: att tolka Victorias "Mal au coeur" med "ont i hjärtat" — kontexten visar att hon menat vad fransmännen mena med detta uttryck) får man veta den mans identitet, som intrigerade en uppmärksam läsare av förra upplagan av "självbiografien". Qvillfelt hette denne svensk-amerikan, som fastän alls icke litterär kom att utöva ett starkt inflytande på Victoria Benedictsson, egentligen, efter vad det tycks, så att han bidrog att lösgöra henne från omgivningen och göra henne medveten om det inre avståndet mellan henne och den. Av grannlagenhetsskäl inrättade Lundegård förra upplagan så, att sambandet så mycket som möjligt doldes. Nu är det fullt tydligt, att "Q." var något av en upplevad roman för den unga frun, icke så att hon var lidelsefullt engagerad, men så att hon var road på samma sätt som en ung flicka av en beundrare, som icke är henne likgiltig. Vänskapen med Q. gav visserligen både drömmar och lyckoförnimmelser, men en djupare kamp skyntas ej, och man har det intrycket, att det egentligen är hindret, omöjligheten att det skall kunna "bli något av", som ger förhållandet sin krydda. Ännu anser hon nämligen sitt äktenskap vara för henne bindande. Men hon har icke blott fantasi utan en stor obrukad fond av lidelsemöjlighet, och hon förnimmer åtminstone oro. Med "lösörandet från omgivningen" menar jag

H. M. Drottningens
Hofleverantör

J. F. HOLTZ
Stureg. 8, Sthlm.

Spetsar
alla slag

ej detta, utan den kritiska inställningen till det vedertagna, som hon får mod till under samvaro med denne oppositionsman, icke teoretiker, men en praktisk man, som sett s. k. stora förhållanden.

Naturligt nog tar korrespondensen med Lundegård, här tillökad också med några anteckningar som avse honom, mycket stor plats. Lundegård har med rätta och av enkel taktkänsla avhållit sig från kommentarer, liksom han över huvud efter den första introduktionen efter hand under bokens fortgång trädde mer och mer tillbaka.

Kamratskapet med Axel Lundegård, vänskapsförhållandet till honom, betydde — det är åtminstone mig omöjligt att undgå den slutsatsen — mera för Victoria Benedictsson än för den "Ernst Ahlgren", med vars signatur och i vars karaktär hon skrev de många breven till kamraten. Den ytterliga ömtåligheten för minsta ryck eller skiftning i denna relation är något mer än den förut isolerades ovana anpassning till en ny form av människogemenskap: kamratskapets. Det är med andra ord omöjligt att icke läsa åtskilliga av Victoria Benedictssons anförda yttranden i brev och anteckningar som en palimpsest, där den underliggande själstexten har ett helt annat innehåll än den, som hennes penna formar i orden ovanpå den. Mer än genom "Ernsts" brev tillsammans tagna skymtar man hennes verkliga själläge mellan gammalt och nytt i de korta almanacksnotiserna om en afton, då hon, uttråkad, promenerar på kyrkogården med mannen och om en stund, befriad från hans närvaro, smyger sig

nedför kyrkogårdstrappan till prästgården, vars piano hon hört tona upp till hennes ensamhet med maken. Vulgärpsykologien har intet sinne för nyanser. I verkliga livet bestämma nyanserna på sätt och vis allt, icke blott värde eller ovärde, utan art. Men å andra sidan har vulgärpsykologien, med sina misstag, misstolkningar och felvärderingar i fråga om en saks vad, ofta rätt i avseende på en saks att.

Den första delen slutar vid förberedelserna till besöket i Stockholm från slutet av 1885 till ett stycke in på 1886. Då var det som Ernst Ahlgren följde fru Adlersparres inbjudan att komma till Stockholm och bo hos henne. Brevet från fru Adlersparre, där hon bl. a. deklarerar sin ställning och med avseende på fru Adlersparres yttrade fruktan, att hon kunde komma att indragas i den litterära vänstern, svarar: "jag hör redan dit", äro jämte ett par brev till Ellen Key från 1887 de utan jämförelse mest hjärtevinande av samtliga här meddelade; nya och förut bekanta. Det här påstådda förhållandet får en egendomlig bakgrund i V. B:s yttrande till Lundegård strax före Stockholmsresan att hon "har panik för fruntimmer" och i andra yttranden i andra sammanhang att hon är nära nog en kvinnohatare. Man tror ett och är ett annat. I breven till Lundegård är hon inte fri nog att kunna heit låta bli att "skabe sig", låt vara att detta sker icke genom en av henne föraktad "fruntimmersaktighet" utan genom en något ansträngd burschikos ton. I breven till de andra författarkamraterna, liksom i breven till redaktörer under försöksperioden, råder

B O K H A N D E L N
S T U D I O
Stockholm, Norrlandsg. 30. Tel. 2700

Specialbokhandel för in- och utländsk litteratur
i Religion, Filosofi, Mystik, Teosofi, Antroposofi,
Frimureri, Ockultism, Sufism, Psykologi, Astrologi,
Psykisk Forskning, Modern Uppfostran,
New Thought etc.

enkel, rättfram, vederhäftig saklighet.

Orden konventionalism, konvensans förekomma ofta i Victoria Benedictssons yttranden, alltid under harmfylld protest mot deras innehåll. Det kan icke nekas, att man ibland därvid kommer att tänka på historien om den som i ett mörkt rum fann luften kvav men andades lättare, sedan han slagit sönder en skåpdörr av glas i den föreställningen att det var fönstret han slagit ut. En i sitt inre fri människa behärskas ej av konvensansen på negativt sätt mer än på positivt: hon ignorerar den. Nutidsmänniskan som i bilterrorns, bions och radions dagar betraktar bokens illustrationer av 1880-talets idylliska Hörby, litteraturkännaren, som skattar Ernst Ahlgrens skildringar av skansk allmoges som klassisk konst, kan icke omedelbart och utan vidare sympatisera med kvävningsförmimmelserna i Hörby och trånaden till stadens gatlyktor och teatrar — en trånad som f. ö. även fru Adlersparres gäst på Söder i Stockholm (Fjällgatan) förnam så starkt, att hon inte hade öga för utsiktens skönhet. Ofrivilligt och av hjärtat beklagar man däremot den bundenhet, som gör ett stort nummer av ett teaterbesök med Axel Lundegård och Ola Hansson.

I förra upplagan av "självbiografien" förnam man i Victoria Benedictssons sista historia en fläkt av ödestragik. Ödet kom inifrån. Man varnade, hur passionen liksom kastade sin skugga före sig i lidelsefullt utbrott av ensamhetskval. Det var de stora dragen. Nu äro de utfyllda. Oundvikligt mista de i mo-

numentalitet. Kontrasten å ena sidan mellan vad hon röjer för betraktaren och vad hon själv är medveten om, å andra sidan mellan denna hennes omedvetenhet och den detaljerade självanalysen är bjärt intill det groteska. När Georg Brandes blir huvudperson, blir detta annorlunda. Om tiden näst förut gäller det nyss sagda.

Av de meddelade breven till Georg Brandes — som hennes egna kopior gjort det möjligt för utgivaren att meddaga — äro septemberbreven från 1887 pinsamma att läsa genom sin herosdyrkande, underdåniga tjänsuärdighet. Från de senare månaderna av samma år, då hon vistades i Hörby i oktober och juldagarna, för övrigt i Köpenhamn, finnas upplysande och gripande brev både till Georg Brandes och till Ellen Key. Vad nyss kallades hjärtevinlande i breven till Ellen Key är värmen, den verkliga, varma vänskapen. Breven till Brandes äro skrivna som under tortyr. Ur formell synpunkt kan intet invändas mot att utgivaren intagit breven till fru Adlersparre våren 1888 i kapitlet Ernst Ahlgren. Men denna korrespondens om Ernst Ahlgrens artikel i Hemvännen om Georg Brandes som föreläsare är i sak, psykologiskt, väsentligen å Victorias sida uttryck för hennes passion för Brandes och för den olidliga inre konflikt, vari den försatte henne. Här gäller i sällsynt hög grad det gamla ordspråket: Qui s'excuse, s'accuse. Den våldsamma förtrytelse varmed hon försvarade sin litterära självständighet och avvisade en köpslagan, som fruarna Adler-

Nysilvrets kvalitetsmärke

Tillverkare:

Guldsmeds Aktiebolaget i Stockholm.

Ingen egen butik.

Vårt fabrikat hos varje guldsmed.

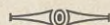

sparre och Linnell i sin menlöshet ingalunda haft i sikte, samt i förbigående lät falla några ord om sitt avståndstagande från Brandes' åsikter om "fri kärlek" bottnar i hennes egen disharmoni: slitenheten mellan den beundrande hyllning utan gräns varav artikeln i Hemvännen var ett uttryck, ett rökoffer på gudomens altare, och kvalet för "en" "engiftesnatur: att älska en som av natur, vana eller uppfostran är polygamist".

Att Victoria Benedictsson var en naivt auktoritetstroende i fråga om vad som skulle anses vackert i rumsmöblering och neminteriör har man alltid kunnat se i hennes berättelser: hon var säker på de mörka färgernas, det "mjuka självsvärdets", de av allsköns bråte, makartbuketter o. s. v. överfyllda salongernas överlägsenhet över det "gammalmodiga". Sådant var ju åttiotalet i allmänhet. Hos henne sammanhängde väl denna fullständiga underkastelse under modets smak för ögonblicket med bristen på djupare bildning. Detsamma gäller väl också hennes ensidiga litteratursmak, just sedan hon blivit en litterär personlighet. Hon går i det avseendet baklänges. För symbolik har hon intet sinne: hon finner motivet med de vita hästarna, som synas på Rosmersholm, "barnsligt". Holger Drachmanns Det var en Gang kallar hon en "usel" pjäs. För Lange-Müllers härliga musik till den har hon inte ett ord. När hon 1887 var i Paris, hade hon av Jonas Lies personlighet ett värmande, hälsobringande intryck. Följande år är hon så "brandesiansk" bliven i sin litterära uppfattning, att hon ställer Jonas Lies Et Samliv, som utgår från en äkten-

skapsuppfattning, som står hennes egen så nära, samman med fru Beecher-Stowes Små rävar, med andra ord med okonstnärlig, menlös "familjelektyr". Man får här en mätare på hur hon avlägsnade sig från möjligheten till anknytningar, som kunde fört ut henne ur trollringen, där hon i stället fortfor att kretsas. Ja, man måste gå därefter att säga: hade hon blott varit intellektuellt friare, än hon var, så hade självmordet icke blivit den enda lösningen ur den nämnda trollringen.

HILMA BORELIUS.

Postassistentkurserna ännu en gång.

Den 18 november 1927 hemställde Fredrika-Bremer-Förbundet i skrivelse, att K. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att hävda kvinnas rätt att förvärva kompetens för befordran till assistentbefattningar och högre tjänster inom post- och telegrafverken. Denna hemställan för- anleddes av att såväl generalpoststyrelsen som telegrafstyrelsen som bekant anordnat assistentkurser, vilka kungjordes tillgängliga endast för manliga elever.

Förbundet framhöll bl. a. att med undantag för vissa telegrafkommissarietjänster genomgående av assistentkurs är en nödvändig förutsättning vid båda här ifrågavarande verk för att kunna befordras till assistentbefattningar och högre tjänster. Stänges för kvinnor möjligheten att förvärva erforderlig kompetens för sådan befordran, blir själva grunden för mäns och kvinnors likställighet undanryckt och den rätt till fri tävlan, som genom behörighetslagen fastslagits, inskränkes på här ifrågavarande område av statstjänsten till en skenbestämmelse.

Beställningar och reparationer

utföras förstklassigt på bestämd tid.

S. G. Beckman, Skomakeriaffär

Tel. Sö. 35670

Tjärhovsgatan 12, STOCKHOLM.

Tel. Sö. 35670

Generalpoststyrelsen, som fick skrivel- sen på remiss, meddelade i sitt yttrande den 13 december samma år "att den lät sig angeläget vara såväl att lämna till- träde till kursen endast åt det antal ele- ver som för ändamålet oundgängligen erfordrades, som ock att till kursen ut- taga endast sådana elever, som kunde antagas bliva lämpliga för befälsplat- ser. — — — Härtill kommer, att det är avsett att framdeles lämna tillträde till postassistentkurs, förutom till ett antal direkt antagna elever, jämväl åt per- soner, som med goda vitsord ge- nomgått den nuvarande mindre om- fattande postexpeditörsutbildningen och som därefter visat synnerlig duglighet och förutsättning för befördran till be- fälstjänst. Möjlighet kommer således att finnas jämväl för kvinnor att på detta sätt ernå anställning såsom postassister. — — — Intill dess en mera allmän er- farenhet beträffande kvinnas användbar- het på högre befälstjänster inom post- verket vunnits, har det i varje fall synts generalpoststyrelsen lämpligast att re- kryteringen av postassistentkåren med- elst kvinnor sker via postexpeditörs- kursen. Vid direkt rekrytering torde det nämligen vara ofrånkomligt, att icke obetydligt antal antagna kvinnor icke komma att ägna sig för befördran till befälstjänster. Sistnämnda synpunkt jämte det förhållandet, att man måste räkna med en betydligt större avgång vid yngre ålder bland kvinnliga tjänste- män än bland manliga, har av general- poststyrelsen tillmätts avgörande bety- delse vid fattande av beslutet om den anordnade postassistentkursen."

"Då generalpoststyrelsen således var av den uppfattningen", anföres vidare, "att allenast manliga elever borde anta- gas till omhandlade postassistentkurs, ansåg styrelsen sig även böra angiva detta i den utfärdade kungörelsen röran- de kursen. Givetvis hade generalpoststy- relsen, oavsett sin avsikt att endast anta- ga manliga deltagare, kunnat underlåta att i kungörelsen omnämna detta. Därige-

nom hade emellertid säkerligen åtskilli- ga kvinnor föranletts att söka inträde i kursen och sålunda åsamkats kostnader och besvär samt eventuellt förhindrats att å annat ställe erhålla anställning."

Generalpoststyrelsen anser sig till slut med sist ifrågavarande yttrande "hava visat, att kvinnor icke äro uteslutna från postassistent och högre tjänster, i den mån de på grund av ådagalagd allmän duglighet och visad lämplighet för befälstjänster anses böra ifrågakom- ma till befördran."

Någon rättighet att via postexpeditörs- kursen erhålla tillträde till postassistent- kursen har dock ännu icke kommit nå- gon kvinnlig tjänsteman till del.

I en artikel benämnd "Assistentproven inför regeringen" i Herthas aprilnummer har Fredrika-Bremer-Förbundet uttalat en förhoppning om "att aldrig mer kom- mer att upprepas vad som inträffade år 1927, när generalpoststyrelsen kungjorde en assistentkurs tillgänglig endast för manliga elever."

Emellertid har nu åter generalpoststy- relsen genom kungörelse i tidningar den 20 april 1929 tillkännagivit att en ny postassistentkurs kommer att anordnas innevarande år till vilken ett begränsat antal manliga elever kan få tillträde.

Nya förbundsmedlemmar

Båstad: fru S. Angel, Malen, fröken Arrhenius, fröken Bjufström, fröken Gus- tavsson, fru Anna Holger, syster Malin Karlsson, fröken Ida Möller, fröken Lilly Nilsson, fru Petersén, Malen, fröken Han- na Qvist, fru Runbeck, fröken Rösiö, frö- ken Anna Sällström.

Halmstad: fru Ella Francke.

Hälsingborg: fru Ingeborg Brei- de, fru Hilda Granbom, fru Nina Holm- berg, fröken Elly Holmström, fröken Ol- ga Persson, fru Ebba Thurell, fröken Ing- rid Gillberg, fru Nadine Hagman, fröken Ebba Rytoft.

Liptons Té

är och förblir det bästa.

LIPTON
är världens största och
förmärsta Téfirma.

Karlskrona: fru Dagmar Ehrenberg, Lyckeby, fröken Elsa Engdahl, fru Helga Fredholm, Nättraby, fru Essie Friberg, Rosenholm, fru Stina Kjellberg, Lyckeby, fru Memme Sundevall.

Kristianstad: fru Davida Hessel-Lilienberg, fröken Helga Molin, fru Maria Schlyter, Gualöv.

Lund: fru Elsa Broomé, Kävlinge, fröken Tyra Lundblad, Eslöv, fru Clara Lundgren, fröken Elsa Olsson, fröken Astrid Rydahl, friherrinnan Anna Wiens, Löberöd, friherrinnan Ebba Wrede.

Malmö: fröken Hedvig Borggren, fröken Eva Bring, fröken Greta Lindqvist, fröken Elisabeth Lowén, fru Anna Mattsson, fru Hilda Mårtensson, fru Jenny Nelander, fru Beda Nilsson, fru Annie Winslow.

Mjölby: fru Greta Forsslind, fru Eda Holmberg, Sya, fru Ester Lind, fru Dagmar Weenborn.

Norrköping: fröken Signe Landgren.

Nyköping: fru Edith Kreüger.

Stockholm: fröken Rut Afzelius, fru Anna Stenhammar, fröken Elisabeth Thorman.

Tomelilla: fru Ida Larsson, fröken Elva Lundh, fröken Natalia Nord.

Uddevalla: fröken Berta Borg, fröken Irma Cöster, fröken Signe Engelke, fru Edit Fischer, fröken Hedvig Söderholm, fröken Mary Tegnér, fröken Agnes Thorburn, fröken Dagmar Thorburn, fru Sigrid Zachau, fru Märta Zetherström.

Visby: fru Brita Löfvenberg, Hemse.

Växjö: fru Annie Reuterskiöld, fru Karin Westborg.

Ystad: fru Albertina Holm, fru Anna Olsson, Krageholm.

Hälsingborgs-Fredrikornas klubblokaler.

I år har Hälsingborgskretsen åter stått inför en verklig livsfråga, nämligen dess klubblokaler vara eller icke vara. Som väl de flesta Fredrikor torde erinra sig, var det år 1924, som kretsen lyckades ekonomiskt säkerställa sina lokaler för tre år framåt genom en garantiteckningsfond. Genom sparsamhet och medverkan från medlemmarnas sida blevo de tre åren till fem, men nu 1929 stod kretsen inför frågan, om den vågade åtaga sig de ekonomiska förpliktelser, som följa med bibehållandet av de egna lokalerna. På ett möte, då kretsen skulle taga ställning till frågan — det var på hösten 1928 — visade det sig emellertid, att någon tvekan ej förnams inom kretsen, vilken väg som styrelsen hade att gå. Styrelsen fick bemyndigande att på bästa sätt söka ordna frågan och löfte om allt möjligt understöd från medlemmarna. Det beslöts då att på våren ställa i gång med auktion å skänkta varor, teateraftnar, tombola m. m. Emellertid bestämde sig styrelsen för att förhyra en större, mer ändamålsenlig lokal, som dock ej betingade höjd hyra.

Föreningen har alltså haft bråda tider. Medlemmarna ha flitigt arbetat på otaliga trevliga och vackra saker, som skulle gå under klubban eller till tombolan, teater har inövats, styrelsen har haft att ordna med det nya hemmet — alla krafter ha varit i arbete.

Den 14, 15, 16 mars öppnades de nya lokalerna, och vår stora festlighet gick av stapeln. Första dagens program upp-

En specialaffär har alltid större möjligheter att tillfredsställa sina kunder, ty där finnes största urval och billigaste priser. Varje dam bör därför köpa sina underkläder, korsetter, corseletter, strumpor och handskar hos **Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.**

tog småbarnsdans, dockparaden m. m., som väckte stor förtjusning. Så följde auktionen, vilken avbröts av kaffe-paus med sång till luta. Därpå auktionerades under god stämning till framemot 11-tiden, då dock en del varor funnos kvar. Andra dagen var programmet mycket gediget: Prolog i två scener förf. av Signe Rosentwist; Ur ett gammalt familjealbum, en dräk-trevy från krinolinens till våra dagar; Chrysantemum, en japansk enaktare. Salen var fylld av en glad och tacksam publik, alla prestationer mottogos med förtjusning. Dräk-trevyn tog publiken med storm. Sista dagen upprepades dockparaden och den japanska pjäsen och härefter auktionerades resten av varorna bort. Alla dagarna såldes tombolalotter.

Och så var den glada festen ett minne blott, men ett synnerligen vackert och roligt minne — kanske mest därför att alla som hjälpte till voro besjälade av verklig kärlek till saken och intresse för densamma. Den ekonomiska behållningen motsvarade förväntningarna — ungefär 4,000 brutto.

Om nu dessa penningar förvaltas med största sparsamhet och lokalen visar sig vara bärkraftig samt medlemmarna fortsätta att bidra med sina frivilliga hyresbidrag och gåvor, så kan kretsen med lugn se framtiden an under några år — huru många beror som sagt på ovanstående o m.

De nya lokalerna äro synnerligen hem-trevliga. De äro belägna Kungsgatan 16. Vi ha nu en samlings-sal, hällen i vackra lugna färger, rymmande cirka 200 personer. Den är ett utmärkt musikrum

och synnerligen lämplig för tavelutställningar, då den har takljus. Rymliga kapprum samt ännu ett rum upptaga nedra botten. En trappa upp ha vi en entresolvåning med tvänne stora trevliga ljusa rum samt två hallar, kök och serveringsrum. I denna våning serveras kaffe m. m. Här äga samkvämen rum.

Kretsens upplysningsbyrå är inrymd i ett rum på nedre botten. Här har byråföreståndarinnan mottagning varje tisdag kl. 6—7 e. m. och besvarar förfrågningar samt hjälper rådsökande till rätta. Byrån har under de gångna åren utfört ett gott arbete. Förutom den kostnadsfria rådgivningen har den även på annat sätt arbetat upplysande. Varje vår har nämligen anordnats en serie föredrag i yrkesfrågor samt social lagstiftning för de avgående klasserna i de tre flickskolorna, högre folkskolan samt gymnasiet. I mitten av april börjar vårens kurs. Den upptager i år en nyhet, i det att även de manliga gymnasisterna i 4:de ringen komma att inbjudas till två av föredragen.

Under de gångna fem åren har kretsen kunnat glädja sig åt ett allt större förtroende från samhällets sida. Medlemsantalet har ju, sedan de egna lokalerna anskaffats, ständigt vuxit, och nu torde vi ha att emotse ett betydligt uppsving. Vi ha under årens lopp kunnat anordna en hel rad kurser med växlande innehåll, kulturhistoriskt, religiöst, konsthistoriskt, litterärt; och nu senast avslutades en kurs i medborgarkunskap (lagfrågor). Våra språkkurser ha varit mycket omtyckta och ha alltid tillfört förbundet många nya medlemmar.

”Fredrika” utgör samlingsplatsen för

När Ni går till posten, går Ni även till Postsparbanken, landets största o. säkraste sparkassa

Samma sparbanksbok gäller över hela landet. Direkta uttag av intill 300 kr. Ränta 4 %

de flesta kvinnoföreningarna i staden, men en hel del andra föreningar ha även sökt sig till oss. Enskilda medlemmar använda sig av möjligheten att kunna se sina vänner på en trevlig supé eller på kaffe. Dessutom är ju lokalen tillgänglig varje vardag från 11—6 och på andra tider efter överenskommelse.

Men vad tror Ni då, att Ni gör för nytta med allt detta [Ert arbete för de egna lokalerna, frågar kanske ändå någon skeptiker. Jo, vi våga tro och hoppas, att vårt arbete är en nog så god insats i det gemensamma Fredrika-arbetet genom det mångdubbla syfte, som vi tjäna. Vi vill först och främst skapa ett hem för vår egen krets och dess medlemmar med alla de ökade möjligheter till möten, samkväm, kurser m. m., som egna lokaler ger. Vi vill vidare vara en mötesplats för kvinnoföreningar av alla slag. Vi vill göra Fredrika-Bremer-Förbundet känt och aktat i vida kretsar och det göra vi bäst genom att vinna så många medlemmar som möjligt; det har visat sig tydligt nog, att lokalerna ha en märkvärdig förmåga att intressera och föra människor samman. Vi vill icke minst vinna ungdomens intresse för vår sak. Glädjande nog ha de gångna fem åren tillfört vår krets en stor skara ungdomar, som alltid med entusiasm anmäla sig till arbete av alla slag inom kretsen.

Till belysande av medlemmarnas stora och offervilliga intresse för hyresfondens ökande bör nämnas, att styrelsen våren 1928 erhöll erbjudande av medlemmar om anordnande av två teateraft-

nar samt en utomordentligt vacker utställning av gammal indisk-kinesisk-japansk konst. Utställningen uppmärksammades av alla konstälskare i staden och utgjorde ett enastående tillfälle, då utställningsföremålen äro i privat ägo och eljest aldrig kunna avnjutas av menige man.

Då kretsen varit tvungen att lägga ner allt sitt intresse och sin ekonomiska omsorg på att öka sin hyresfond, är det ju tydligt, att styrelsen ej med bästa vilja i världen vågat samtidigt komma med krav på insamling till "förbundets insamlingsfond av år 1929". Styrelsen har känt detta mycket svårt, men har ansett sig tjäna förbundets syften bättre genom att gå den väg kretsen valt. Emellertid ha tvenne medlemmar inom kretsen förstätt och behjärtat vår svåra situation och därför överlämnat till oss 500 kr. vardera att översändas till insamlingsfonden i Stockholm. Genom denna vackra handling blir det alltså möjligt för Hälsingborgskretsen att vara med i den stora gemensamma insamlingen för det synnerligen behjärtansvärda ändamålet att pensionera förbundets befattningshavare samt stärka förbundets allmänna kassa.

I förhoppning om att allt gott och osjälviskt arbete skall bära frukt, vilja vi fortsätta var i sin stad på de olika vägar vi funnit och vilka alla föra till samma mål — förbundets bästa.

Hälsingborg i påskveckan.

SIGNE WENNERBERG.

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till Lunda Tvättinrättning
 Garanteras ett förstklassigt arbete. — Kläderna försäkrade under tvättningen.
 — — — — — Telefon Drottningholm 20 och 190. — — — — —

Nya böcker.

Elin Höks debutbok var om Alvaren. Det är inte nästgårds från denna örtdoftande jord och ljusfyllda rymd till Svartmangatan, den trånga grändgatan i Stockholms "staden mellan broarna". Alvarens folk är inte heller i nära släkt med Svartmangatans. Bandet är författarens konstnärssyn.

Majestätets grannar på Svartmangatan leva i stenhusgrändens skugga och dunkel. Storkyrkans och Sankt Gert-ruds klockor skicka sitt svepande dån av ljudande malm över bellmanskt livslustiga och hogarthst groteska gestalter. Mellan Stortorget och Tyska brinken sträcker sig deras värld. Vad som tilldrager sig utom denna kommer dem föga vid. "Spritgubben" på sin observationspost utanför sin port om kvällarna har inget intresse ens av en polisjakt gatan utför sedan hans kännaröga konstaterat att viltet inte hör hemma på hans gata. Så mycket mera höra de tillsammans, som där bo. Något privatliv existerar på intet sätt, sorg, glädje, familjeangelägenheter äro i lika mått gemensamma, och en begravning enar mer än något annat. Då överflöda blommor och kransar.

Främst dominerar Trybergskans frö-diga gestalt. Carl Michaël hade inte

Elin Hök: Majestätets grannar. Albert Bonniers förlag.

Anna Björkman: Maj i by. Albert Bonniers förlag.

Agnes von Krusenstjerna: Händelser på vägen. Albert Bonniers förlag.

Cora Sandel: En blå soffa och andra noveller. Albert Bonniers förlag.

fixerat den mera drastiskt mustig. Men hon tränger sig inte ut ur ensemblen. Det är bland likar, grannar och vänner hon rör sig och dessa tala samma fylliga språk som hon själv, lägga samma, understundom synnerligen toleranta, understundom kategoriskt fördömande synvinkel på tingen, allt efter Svartmangatans speciella moralkodex. I ordbyte är ingen den andra överlägsen — fast kanske ändå Trybergskan!

Äger Elin Hök en bellmanskt benådad humors gudagåva att smälta samman löjligt och rörande, ont och gott, det vidriga och det ömt ljuva till bilder av frodigt och färgstarkt liv, bor också hos henne ett vemod som ger det sällsamt skiftande ljusskimret över den värld hon målar. Ett sorgset hjärtas förbarmande medkänsla med de små och pinade själar som leva i livets skugga — utan att veta att de ha sorg — vibrerar bakom och under de yrt klirrande strängarna av Elin Höks diktspel.

Syner av skönhet, av dagrars skära spel och skyars glans, lysa mellan Svartmangatans hus och omkring dess myllrande värld. Hur förunderligt känsligt har hennes seende öga en gång fångat dessa syner och konstnärens hjärta bevarat dem i deras friskhet.

Anna Björkman känner sitt Skåne. Maj i by är en ny ypperlig skildring av det tunga betänksamma dryga slättfolket, stolt och inbundet, oböjligt och karskt. Folkpsykolog är hon för visso, och hos detta folket har hon väl gått in och ut i helg och söcken. Experter i saken ha anmärkt på det använda tal-språket, skånedialekt av rätt sort skulle det inte vara. Må det vara fjärran från

Flavoline

BÄSTA RENGÖRINGSMEDEL
FÖR
KÖK & BADRUM

Flavoline

en utsocknes att döma. Att mänskorna äro tagna på kornet vågar man påstå, mannekånger äro de sannerligen inte.

Det är god genomarbetad berättarkonst Anna Björkman bjuder på. Till Elin Höks höga konstnärlighet når hon inte. Det väl sammanhållna ämnet och den genomförda karaktärsteckningen i Anna Björkmans böcker räcka emellertid en god bit även i jämförelse med en omedelbarare och mera sprudlande ingivelses flöde. Den gamle Hans Rasmussens strävt skånska bondetyp och hans dotters valna experiment med älskog och giftermål när maj kommer till bys är fullgod skildring. Man kommer inte att snart släppa ur minne denna analys av slumrande och bundet känsloliv hos den frusna ensamma bondedottern, inte heller det starkt burna misslyckandet.

Den brett hållna och jämnt löpande berättelsen stannar en och annan gång i en utsökt etsningsskiss. Hans Rasmussen med ungföljan i linan ute i marken där vårbåsten driver ut bladknopparna under en festligt blå himmel, med vipor och lärkor i pip och sving, är bild mera än skildring, och inte ens den tragiska avslutningen på Hans Rasmussens sista unghästdressyr bryter absorberingen i den fulländade tavlans åskådande. Man tänker mindre på att berättelsen genom det bråda slutet med Hans Rasmussen föres framåt än på den nya skarpetsade bilden av ungföljan med sin mjuka nos buffande på husbonden där han ligger obegripligt orörlig med näsan mot jorden. Unghästen, den på marken släpande linan, den mörka kroppen i det

vårgröna gräset, den nu stickande solen, det är ö g a t som tar in det.

Agnes von Krusenstjernas Händelser vid vägen hör till de nu på vårsidan florerande novellsamlingarna. Möjligen borde man inte gå till rätta med Tony-böckernas författarinna, hon har nu en gång dokumenterat sig som den överlägsna själsanalytikern och språkkonstnären. Men just därför känner man besvikelsen med denna bok, även om man säger sig att den endast är vila på vägen, och att Agnes von Krusenstjerna måste ha helt andra saker i beredskap. Man har i alla fall svårt att fatta hur hon kan komma till att skriva dessa söndagsskoleberättelser.

Språkbehandlingen har hon inte glömt bort, den reder hon sig med.

Vad skall man tro om Cora Sandels landsmanskap? När hon för något år sedan skickade ut Alberte och Jacob var man väl ganska viss på att detta var norskt berättarskap. Inte bara för det att man fördes upp till den lilla kuststaden i Nordnorge, även en icke infödd kunde känna till den, men det var knappast att missta sig på att här var det någon som varit rotfast i denna miljö, som gav skildringen av den. Men lika litet då som nu, när hennes novellsamling En blå soffa kommit färdig från trycket, finnes något som anger att det är översättningslitteratur man har att göra med. Nu vet man emellertid något mera om "Cora Sandel", men för att pseudonymen är röjd, blir det inte klarare med förmågan att skriva svenska. Men det får väl läm-

Revolutionerande är

det rengör
o. polerar

Allt **Huttonizing**
FLUID

Finare Möbler, Guld
Silver, Koppar, Messing,
Zink, Aluminium, Bleck
samt Automobiles etc.

nas därhän, svensk- eller norskfödd. hur det nu är, så är svenskan god.

Och berättarkonsten likaså. Om den än inte står fullt lika högt i alla dessa noveller, kan det gott sägas att Cora Sandel är en skicklig novellist, som kan uppgiften att förtäta sitt ämne inom den givna snävare ramen. Men dessa noveller äro allvarliga ting, man har inte

”roligt” åt dem. De äro obarmhärtigt avslöjande. Livet är varken vackert eller milt. Och dessa noveller äro bitar av liv.

Hur kan en vinjettecknare råka ut för ett så fatalt missöde som att låta den lille vingade guden ha något att göra med den blåa soffans historia!

E. K—n.

Adelaïde Ehrnrooth.

We take up the task eternal, and the
burden and the lesson,
Pioneers! O pioneers!

— — —
— — —

Conquering, holding, daring, venturing,
as we go the unknown ways,
Pioneers! O pioneers!

Whitman.

Ett knappt trefjärdels sekel sedan de ställde sig i bräschen, de första. Bördan tog de upp, de gick de okända vägar. Det var törnestigar, det var spott och spe. De visste inte själva hur tappra de var.

När vi tar reda på deras liv, vet vi det, också därför att vi vet att nu är det uthålligheten, inte modet, som är av nöden. Det hör till vad de utträttade med sin banbrytargärning.

Helena Westermarck har i den nyligen utgivna boken om Adelaïde Ehrnrooth levandegjort minnet av Finlands käcka föregångs kvinna, A-i-a, vars oför-

Selena Westermarck: Adelaïde Ehrnrooth. Kvinno-spår i finländskt kulturliv. Söderström & C:o förlagsaktiebolag, Helsingfors.

skräckt polemiska, spirituella och påpassliga journalistinlägg i debatterna om dagens samhällsproblem aktualiserade dessa — i den mån de i själva verket var detta — till ofrånkomliga kvinnofrågor, för visso en primus motor i fråga om opinionsbildningen till förmån för de reformer som efterhand gjort Finlands kvinnor till, i stort sett, fullberättigade medborgare i sitt land.

”Det är älskvärdt att, ständigt anlitad, icke tröttna att tjäna mer än mången med lön och meriter — och tjäna icke blott lönlös, men oftast tacklös.” Det är Zacharias Topelius som 1889 i ett brev till Adelaïde Ehrnrooth ger henne detta betyg. Då hade hon redan länge, driven av sin egen brinnande själ, lönlöst både i den ena och andra bemärkelsen och väl, till synes, också tacklöst, kämpat oförtröttat för en friare och rättvisare ställning för kvinnorna i samhälle och hem. Lönen i den ena bemärkelsen, som vunna mål, och tacken från dem hon arbetat för hann hon dock till sist, i sitt långa liv, att få inhösta.

Boken om detta, om Adelaïde Ehrn-

Cleoapparaten

*gör ansiktet ungdomligt och fräsch.
Slapphet och dubbelhaka försvinner.
Pris pr apparat 10; — kronor.*

Upplysningar och expedition: E. WALL, Ynglingag. 5. Sthlm. Tel. 86116.

rooths liv — från den förnäma, vackra, bortskämda unga flickans glada fjärilslek bland annan sorglös ungdom till den mognade kvinnans på en vaket skarp uppfattning av samhällets skuld till henne och hennes medsystrar grundade kampinställning för reformers vinnande — är ännu ett värdefullt dokument om kvinnornas och kvinnosakens historia. Det är därtill en sällsynt rolig bok, för det sörjer A-ï-as sprudlande friska och livfulla personlighet så väl som Helena Westermarcks skickliga disposition av det material hon haft att bearbeta.

Den åldriga Adelaïde Ehrnrooth har en gång på begäran vid ett av Kvinnosaksförbundet Unionens möten återuppväckt minnet av sin ungdomstids unga flicka — som levde med det förmögna giftet som hägrande framtidsperspektiv.

"I väntan härpå växte ungmön som liljorna på marken, utan eget ansvar, sprang och 'tog fram' snällt i hushållet, klinkade på pianot, målade blommor och små tavlor till julklappar, knypplade om sitt bjäfs, sydde pappas och brödernas skjortor eller varjehanda onödiga, ofta smaklösa broderier, som höllo dem snedvridna vid sybågen och förstörde ögonen. De 'visa jungfrurna' sågo därvid efter att de hade olja i lamporna för att möta den förespeglade och väntade brudgummen, som — dessvärre nog så ofta uteblev."

Man påminner sig Fredrika Bremers eviga och gråa broderremsa!

Adelaïde Ehrnrooth var i alla fall tjugofem år yngre än Fredrika Bremer, men det är dock till en god del i samma tid de levat. Svårt är inte heller att spåra inflytanden från Fredrika Bremer i Adelaïde Ehrnrooths utveckling, såväl

i hennes litterära produktion som i hennes revolt mot tryckande samhällsförhållanden.

En gång förde ödet dem tillsammans. Men då var Adelaïde Ehrnrooth ännu den sorglöst glada nittonåriga unga flickan och Fredrika Bremer den redan berömda författarinnan, dock inte ännu den för Hertha och sina oresonliga sociala funderingar häcklade och hånade. Den unga finskan befann sig på väg på sin första utomlandsresa, med svenska ångaren Svithiod från Stockholm till Stettin. Vid middagsbordet talas det om att Fredrika Bremer skulle vara bland passagerarna. Allmän livligt uttryckt önskan att få göra hennes bekantskap. Mitt emot den unga Adelaïde två damer med skälmska minner. Lite tvekan hos den ena, och så ett raskt beslut: "Jag hör på accenten att ni ären finnar — vi äro landsmän: tillåt mig att dricka er skål, jag heter Fredrika Bremer." Lite perplexitet, men stor förtjusning, de finska funno sig "ett tu tri, som salig Dumbom, formerade bekantskapen med vår ryktbara vis à vis och hade gott av den ända till Kalmar", antecknar Adelaïde i sin resejournal.

Det var år 1845 och Fredrika med målarinnan Sophie Adlersparre på sommarturen till Öland och Gotland.

Den ovan nämnda resejournalen har Helena Westermarck kunnat återge i sin helhet i sin bok. Den utgör ett utomordentligt roligt avsnitt, och i högsta grad personlig som den är ger den en livfull bild av skrivarinnan. Av bubblande livslust, av mondän säkerhet, som understundom slår ut i övermod, men också av skarp intelligens och vaken iakt-

WONDERMIST

överträffas icke av något annat medel vid rengöring och polering av möbler.

tagelseförmåga. Och inte minst av en ung skönhet, som vet av sin makt — och tycker om att pröva den!

Det brusar av ungdom i Adelaïde Ehrnrooths lilla resejournal, som mest handlar om de människor hon kommer tillsammans med — och drar in i sin trollkrets. Den påminner inte om Fredrika Bremers från hennes första utrikesresa, då hela familjen under brukspatron Bremers tyranniska kommando kuskar omkring i Europa och så gott som intet av det som lockade Fredrikas unga och vetgiriga sinne fick plats på faderns i detalj fastslagna reseschema. Som en fånge, utan någon som helst rörelsefrihet, kände den tjugoåriga unga flickan sig skjutsas från plats till plats; varje ungdoms- och glädjekänsla var knäckt hos henne. Adelaïde Ehrnrooth kände sig ute på lustfärd och var det. I sällskap med en ung nygift syster och hennes man njöt hon med alla sinnen av en första längre resas nöjen och äventyr. Hon kände sig fri och var det. Genom själva sin glatt oförväigna läggning — och på grund av lyckliga hemförhållanden. Hennes barndom och uppväxt hade, trots vad hon senare kunde berätta om tidens snävhet mot de unga hemflickorna, varit lyckobefordrande och friande för hennes självständighetsväxt. Hon hade inte hållits i band och tvång därför att hon var flicka. En djärv ryttarinna hade hon fått jaga i väg, redan som barn, på egen häst tillsammans med den älskade fadern, utan att blinka följde hon honom hack i häl på obanade stigar sättande över bäckar, diken och gården. General Ehrnrooth red själv en äkta arab som flög fram

som vinden — men flickan blev inte efter på sin Camilla. Det var också en i övrigt fri och obunden tillvaro hon förde i det glada och gästfria barndomshemmet på Sesta, familjeegendomen, och bland de unga var den vackra strålande Adelaïde Ehrnrooth självfallet huvudpersonen.

Det kunde vara av intresse att göra en jämförande undersökning av de psykologiskt verkande faktorer som kom Fredrika Bremer att bryta sig ut ur sin miljös hämmande tvång, ur societets- och samhällskonventionalism samt andlig ofrihet, och de omständigheter som gjorde Adelaïde Ehrnrooth till den alltid färdiga och stridsglada pionjären i finskt kvinno-saksarbete. Men det skulle föra oss för långt. Det är bilden av Adelaïde Ehrnrooth sådan hon tecknats av Helena Westermarck som jag här i hastig skissering vill ge Herthas läsare — med tanke på att väcka deras lust att läsa själva boken. Det lönar mödan, vilket emellertid är något oriktigt uttryckt! I detta sammanhang är det avgjort fråga om nöje.

Vad som varit Adelaïde Ehrnrooths inre livshistoria samtidigt med att yttre förhållanden förändrades, genom faderns död och senare flyttningen till Helsingfors, är på det mest flyktiga sätt vidrört av Helena Westermarck och torde också vara den stolta och käck Adelaïde Ehrnrooths privatsak. Det är emellertid som debuterande skriftställarinna under den sedan så kända signaturen A-ï-a som vi möter henne i början på 1860-talet, och det är den tidens sociala verksamhet, välgörenheten, som hon tjänar genom inkomsterna på sitt första för-

Kurs i massage, sjukgymnastik och andra fysikaliska behandlingsmetoder.

UPPSVENSKA GYMNASIEN, Scheelegatan 2, K. 7989.

Prospekt på begäran.

Prospekt på begäran.

fattarskap. Samma väg som Fredrika Bremer! Men A-ä-as författarskap hade inte samma förutsättningar som Fredrika Bremers, det var inte som novellist som den livliga och spirituella Adelaïde Ehrnrooth skulle finna sitt rätta uttrycksmedel. Hennes romaner och berättelser, som följer på de första små försöken med syftet att få pengar till välgörehetsarbete och vilka för övrigt omisskänligt röjer påverkan av Fredrika Bremer — väl också delvis av friherrinnan von Knorring och Emelie Flygare-Carlén som Helena Westermarck påpekar — var endast bryggan över till den journalistverksamhet genom vilken A-ä-as ypperliga polemiseringskonst och spirituella slagfärdighet erövrade sitt rätta område. Det var också genom denna hon tar sin plats som banbrytande kraft inom finskt kvinnoaksarbete.

Det är för visso något av den gamla krigarsläktens käck redobogenhet att gå i bräsch, varhelst det gällde att slå ett slag för frihet och självständighet, som går igen i Adelaïde Ehrnrooths djärva framryckning i kamplinjen för kvinnornas rättigheter. Patos, deklamerande eller sentimentalitet är henne främmande, men med stridsglatt kynne svänger hon sitt vapen, pennan, och dräper till, kvickt och spirituellt som hon kunde det. Säkert beredde hon sina antagonister verkligt besvärliga stunder. Oförfärat högg hon in efter vart annat i striden om alla de gamla tvistefrågorna vad var, kvinnornas, rätt var i ett rättfärdigare organiserat samhälle. Det var kvinnornas ställning i "framtidens äktenskap", målsmanskapets borttagande, de gifta

kvinnornas dispositionsrätt till sin egen arbetsförtjänst, fria utbildnings- och skäliga lönevillkor, den politiska rösträtten, — kunde frågan om den vara allvarligt menad?, "de välvisa drogo på mun — A-ä-a var sig ju alltid lik," citerar Helena Westermarck — och det var kampen mot den legaliserade prostitutionen som Adelaïde Ehrnrooth stod upp för med hela sitt väsens eld genom slagfärdiga tidningsartiklar och kvicka diskussionsinlägg.

Under tiden hade organiserad kvinnörelse vuxit fram i Finland, 1884 hade Finsk kvinnoförening kommit till och 1892 Kvinnoaksförbundet Unionen. Det kom nu också efter hand den tid då det kompakta motståndet började ge sig, marken var beredd för reformerna. A-ä-a kunde skymta resultatet av den del hon haft däri.

På sin 70-årsdag, den 17 januari 1896, fick hon mottaga bevisen på att hennes livsgärning i tacksam uppskattning levde i de då samtidas hjärtan. Vi är nu så alltför vana vid hyllningar på alla möjliga årsdagar, som Helena Westermarck anmärker, och med rätta säger hon att då var en medborgarhyllning, sådan som kom Adelaïde Ehrnrooth till del, ett vida verkligare uttryck för erkänsla och tack av en betydande livsinsats än vad mången gång nu är fallet. Att det inte ensamt var kvinnoorganisationer och kvinnor som frambar till henne sin hyllning var väl också beviset på hur långt hon nått med sin banbrytargärning. Helena Westermarck berättar att den stora festen, som gavs på aftonen av födelsedagen av Kvinnoaksförbundet Unionen

Perelow's
Tel. 539, 8326, 5619.
Malmö.

Siden- & Manufakturaffär
Största urval nyheter

och bevistades av omkr. 250 deltagare, hade samlat personer från olika partier och språkgrupper, representanter för de högsta militära och civila kretsarna, från den vetenskapliga, artistiska och litterära världen, skolvärlden och ännu många andra.

Det var Helena Westermarck som den kvällen inledde talens rad med att framföra den yngre generationens tack till Adelaïde Ehrnrooth för vad hon givit sitt lands kvinnor, och det var till svar på det talet som Adelaïde Ehrnrooth på sitt friska och osentimentala sätt kallade sig själv för den finska kvinnosakens Sven Duva, "som aldrig förstod att lyda 'aning till reträtt' utan stod, fast ensam, besluten att inte släppa någon 'djävul över bron'". Hon kunde inte, fortsatte hon, utan protester tåla oförrätter mot sitt kön och kränkningar av deras rättigheter och "så gav jag 'höger om' och 'vänster om' med de enda vapen jag ägde — min penna och min tunga". — En karakteristik av henne själv som gäller! All jämförelse med Sven Duva i fråga om huvudets utrustning utesluten!

Vid ett annat tillfälle, den Nordiska kvinnokongressen i Stockholm 1897, karakteriserade hon kvinnosakspionjärer — och därmed sin egen — banbrytargärning med att likna dem, den äldre generationens arbetare, vid martallarna som tar fäste längst nere i strändernas skrevor och rämnor, står där och tar emot regn och storm och alla havets och himlens oväder. Utblåsta, knotiga och förkrympta, föga vackra, men tack vare dem "växte skogen bakom dem frodig, stark och rak".

I den karakteriseringen låg ett vitt-

nesbörd om hur tunga steg de haft att gå, de första, som tog upp arbetets börda. Hon visste det, men för egen räkning hade aldrig Adelaïde Ehrnrooth dröjt vid törnestigarnas mödor och offer. Därtill var hon för stolt, tapper och stark.

ELLEN KLEMAN.

F.-B.-F.-stipendierna 1929.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution har för innevarande år följande stipendier utdelats:

Fria stipendier: 1.200:— kr. för biokemiska studier för fil. lic. examen till Nadine Wijkman; 1.000:— kr. för studier å sjukhus i U. S. A. till Margaretha Dahlin; 700:— kr. för studier vid Farmaceutiska Institutet till Greta Sandström.

Georg Améens fond: 800:— kr. för sociala studier i utlandet till Dagmar Borgström.

Från Ellen Fries' fond, fru Sophie Silows fond samt av fria stipendiemedel har sammanlagt 1.000:— kr. tilldelats Ingrid Nyrin för studier för teol. kand. examen.

Johanna Kempes fond: två stipendier à 500:— kr. för medicinska studier till med. kand. Hedvig Rydén och med. kand. Ruth Bergqvist.

Fröken Hilda Nilssons fond: 1.250:— kr. för medicinska studier till med. kand. Inger Nilsson.

Stockholms stads stip.: 475:— kr. för kurs vid Tandläkareinstitutet till Birgit Lundh-Erikson.

Stockholms läns stip.: 400:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Berta Lindström.

Norrbottnens läns stip.: 400:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Alice Sällström.

Västerbottnens läns stip.: 335:— kr. till vävlärläroinnekurs vid Johanna Brunssons vävskola till Brita Wermelin.

Carl Bergman

Bokbindare, Odengatan 69. Tel. Norr 260 43.

Privatbindning — Handförgyllning
Guldsnittar — Samlingskartonger
och Portföljer.

Västernorrlands läns stip.: 230:— kr. för genomgående av mejerikurs vid Alnarp till Ruth Hamberg och 230:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet till Lovisa Marteliusson.

Jämtlands läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Tandläkareinstitutet till med. kand. Märta Jonsson.

Gävleborgs läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Röda Korsets sjuksköterskeskola till Ingeborg Lofström.

Kopparbergs läns stip.: 290— kr. för kurs vid Kungl. högre lärarinneseminariet till Greta Beselin.

Värmlands läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Skara folkskoleseminarium till Gertrud Hedman.

Uppsala läns stip.: 225:— kr. för fil. mag. examen i moderna språk till Karin Rutbäck; 225:— kr. för kurs vid Gävle länslasarett till Margit Lilliedahl.

Örebro läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Stockholms Tillskärareakademi till Greta Englund.

Södermanlands läns stip.: 300:— kr. för kurs vid Röda Korsets sjuksköterskeskola till Britta Edman; 300:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium till Brita Ek.

Västmanlands läns stip.: 500:— kr. för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets lantushållningsseminarium vid Rimforsa till Sonja Areskough.

Östergötlands läns stip.: 625:— kr. för kurs vid Fröbelinstitutet i Norrköping till Heidi Ljungberg.

Skaraborgs läns stip.: 600:— kr. för kurs vid Kungl. högre lärarinneseminariet till Svea Käck; 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Carin Storm; 250:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och barnavårdsförbundet till Nanny Persson.

Älvsborgs läns stip.: 320:— kr. för barnmorskeutbildning till Tora Linneå Johansson.

Göteborgs och Bohus läns stip.: 315:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet till

Borghild Fagerholt; 315:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium till Birgit Moldén.

Gotlands läns stip.: 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Kerstin Arweson.

Kalmar läns stip.: 290:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet till Magda Rinaldo.

Kronobergs läns stip.: 300:— kr. (länsfonden) för kurs vid högre lärarinneseminarium till Dagmar Edborg; 230:— kr. (Elwingska fonden) för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet till Agda Larsson; 220:— kr. anonym donation) för kurs vid barnsjukhuset i Göteborg till Signe Frigren; två stipendier à 220:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Elsi Björklund och Nanna Rosell.

Jönköpings läns stip.: 225:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium till Margit Åhgren.

Kristianstads läns stip.: 250:— kr. för kurs vid folkskoleseminariet i Kalmar till Elsa Lundberg.

Blekinge läns stip.: 320:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium till Greta Paulsson.

Malmöhus läns stip.: 350:— kr. för medicinska studier till med. kand. Inger Wenster; 400:— kr. för kurs vid Högre lärarinneseminariet vid Stiftelsen Kjellbergska flickskolan i Göteborg till Margot Schlossherr; 400:— kr. för kurs vid Maria Törnbloms musikskola i Malmö till Viveka Gram; 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola till Ingeborg Wählin.

F.-B.-F.-kretsarna.

Falköpingskretsen hade den 12—21 april i förening med Falköpings Hantverksförening en hemutställning, förlagd till Maskinfabriken Västra Sveriges lokaler. I samband med utställningen hade av Svenska Mjölkinressenters Upplysningsförening (Mjölpropagandan) anordnats en s. k. mjölkvecka. Utställningen, som den

MODERN BIJOUTERI- OCH OPTIK

HEDBLOMS

Operahuset. Sibyllegatan 18.
Firman grundad 1878.

12 april invigdes av landshövdingenskan Marianne Ekman, omfattade såväl hemslöjd och hantverk som ett stort antal övriga alster av olika slag, mjölkbar, expositioner av ost och smör o. s. v. Kretsen, vars medlemmar under veckan aktivt deltagit i olika avdelningar, disponerade i utställningen ett eget rum med en exposition av gamla handarbeten, vidare ett "idealkök" samt dukade bord. Under utställningen anordnades ett flertal föredrag, kostnadsfria kurser i sömnad m. m. av "Femina", demonstrationskurser i matlagning av överstinnan Hallgren, visning av upplysningsfilmer o. s. v. samt underhållningsprogram. Ett 3,000-tal skolbarn erhöll under veckans lopp tillfälle att besöka utställningen, vilken rörde synnerligen livligt intresse från stadens och bygdens befolkning och av ortspressen betecknades som mycket lyckad.

Gävlekretsen sammanträdde den 22 april å Hotell Baltic, varvid kretsens ordförande fru Anna Björk talade över ämnet "Utopier med hänsyn till samhälle och stat."

Halmstadskretsen hade den 4 mars tillsammans med stadens övriga kvinnoföreningar anordnat ett offentligt föredrag av fröken Henny Forchhammer från Köpenhamn om Nationernas förbund. Föredraget, som illustrerades av skioptikonbilder, hade lockat en talrik publik.

Den 15 april sammanträdde kretsen å Hotell Svea, varvid gymnastikdirektör Annie Hallberg gav en uppvisning med en damtrupp i rytmisk gymnastik till musik. Därefter höll fröken Vendela Engström föredrag över ämnet "Moderna synpunkter på historieundervisningen i flickskolan" och demonstrerade i samband härmed en del teckningar och modellerade arbeten som utförts av elever i fjärde klassen i samband med undervisningen i Greklands historia.

Härnösandskretsen hade till

förmån för insamlingsfonden anordnat en synnerligen lyckad soaré å Arbetareföreningen den 4 april. Programmet upptog sång och musik av fröken Greta Fürst, fru Aina Isaksson och fru Greta Peterson. Ett synnerligen intressant föredrag hölls av fru Anna Setterlind över ämnet: "Fredrika Bremer i Amerika". Så spelades Astrid Värings "Fredrika Bremer och den nya kvinnan", vilket mottogs med mycket bifall samt avslutades programmet med Snorres "Moster Beatas jeremiader", varvid ett antal damer uppträdde i 1800-talets moder och väckte stormande bifall.

Den 19 april var årsmöte å Frimurarerestaurangen under fröken Emma Westerströms ordförandeskap. Års- och revisionsberättelserna föredrogos och ansvarsfrihet beviljades. Den förutvarande styrelsen omvaldes och utgöres av fröken Emma Westerström, ordf. och sekr., fru Ellen Bucht, v. ordf., fröken Gerda Agrell, fröken Edith Lindberg och fröken Olga Berglund, kassaförvaltare. Till revisorer valdes fröken Aina Wallén och fru Gusten Edelsvärd. Suppleant blev fröken Anna Abramsson.

Efter årsmötet vidtog ett av särdeles god stämning präglat samkväm.

Karlskronakretsen hade månd. d. 29 april sammanträde, varvid löjtnant S. Leander höll ett uppmärksammat föredrag om "Den blekingska fabriksindustrin."

Efter tesupén inledde fru Mercedes Hollberg en diskussion om frågan: "Behöva vi i Karlskrona en privat platsförmedling för hemmen?" Då allas mening var att en dylik var synnerligen önskvärd, enades de närvarande om att göra följande uttalande: "Med anledning av de svårigheter det ofta möter för hemmen här i Karlskrona att komma i kontakt med lämplig arbetskraft, och då den offentliga arbetsförmedlingen synbarligen av brist på tid ej kan råda bot härför, får Fredrika-Bremer-Förbundets Karlskronakrets uttala sig för upprättandet av en privat platsförmedling för hemmen".

Smärtor i muskler och leder, Huvudvärk, Förkylning etc.

som så ofta förbittra livet, avhjälpas även i envisa fall, på några få minuter, om Ni tar ett par tabletter TOGAL. TOGAL rekommenderas av tusentals läkare, är svenskt fabrikat, samt är oöverträffat

ilugn men förvånansvärt snabb effekt. Det urskiljer även starkt urinsyran ur kroppen samt går till roten av det onda. TOGAL fås, utan recept, å alla apotek till Kr. 0:85 och 2:40 pr flaska.

Som avslutning gladdo fröken Märta Sandgren. åhörarna med sin vackra sång ackompanjerad av musikdirektör Folke Sandberg. Mötet var talrikt besökt.

Kristianstadskretsen hade den 16 april en soaré å Frimurarehotellet. Programmet upptog fiolspel av hr Åke Sjölander med pianoackompanjemang av hr Folke Holmqvist; sång av fru Birgitta Eckman, fru Inez Winberg vid pianot; recitation av redaktör K. O. Hammarlund; pianosolo av hr Holmqvist; till sist Ida von Plomgrens "Dialog mellan Gustav III och en nutidskvinna", framförd av fru Signe Eve och baron Fredrik Barnekow, samt i direkt avslutning till denna en av fröken Birgit Sjövall författad humoristisk dikt om kvinnornas ställning i olika tidsåldrar. Under det på supén följande samkvämet företogs dragning i det av kretsen anordnade amerikanska varulotteriet.

Linköpingskretsen anordnade d. 14 april en "Dräkt- och hattuppvisning från 1700-talet till nuvarande tid" i Frimurarehotellets konsertsalong. Uppvisningen blev synnerligen lyckad icke blott ur publiksynpunkt — salen var fullsatt av en road och intresserad publik — utan även därför att den gav en intressant och instruktiv överblick över, vad som växlar mest av allt här i världen — modet. Ett 30-tal dräkter hade framplockats ur gamla gömmor och förevisades av unga Linköpingsdamer, och även modet av i år var rikhaltigt företrätt, då en del firmor ställt klänningar, hattar m. m. till disposition. Den vackra uppvisningen, till vilken teservering ingick

i entréavgiften, förhöjdes med musik av Marzettis solisttrio, vilken på ett förträffligt sätt anpassade sig efter de olika momenten i modellernas framträdande.

Kretsen Lund med omnejd har under februari månad anordnat två soaréer till förmån för insamlingsfonden. Programmet omfattade musik, sång, "Dialog" av Plom samt "Skærnydsler" av Gustav Wied, spelad på danska. Föreställningarna voro talrikt besökta och de närvarande njöto av att i så spirituellt form få ytterligare upplysning om F.-B.-F:s arbete och framtidsmål.

Skellefteåkretsen hade årsmöte den 14 mars varvid styrelsen omvaldes med undantag av fru Anna Edlund som avgått. I hennes ställe valdes fru Betty Fjellström. Onsdagen den 17 april anordnades en aftonunderhållning för att hopbrunga pengar för anställande av en hemsyster i staden, varvid uppfördes "En trasslig härva" av Helena Nyblom samt "Fredrika Bremer och den moderna kvinnan" av Astrid Våring, vilka bägge pjäser på ett förtjänstfullt sätt spelades av amatörer i staden. Programmet upptog dessutom orkestermusik samt solosång.

Beriktigande. Aprilhäftets kretsmeddelanden upptogo bl. a. även ett om Landskrona. "Klippet", som härrörde från Argus, var en notis om Svalöv kretsens soaré den 17 mars (vilken även riktigt omnämndes på sitt ställe som av Svalövkretsen arrangerad), men hade, oförklarligt nog, återkommit under Landskronabeteckning.

Kobbs

Äkta Kinesiska Théer

Obs.! Lilafärgade etiketter

Peking Canton Hongkong

REKOMMENDERAS AV HERRAR LÄKARE

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen; *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

FERIEKURS

anordnas vid Fredrika-Bremer-Förbundets Fruktodlings- och Trädgårdsskola, Apelryd, Båstad

den 15 juni—15 augusti.

Kursen är avsedd för trädgårdsintresserade flickor ej under 16 år. Vid densamma gives tillfälle för eleverna att under ledning deltaga i lättare trädgårdsarbete, demonstrationer, borddekorerings och konservering.

Kursavgift (inberäknat bostad och kost) kr. 150:—.

Kursdeltagare har att själv bekosta sin tvätt samt medtager sänglinne och sängkläder utom madrass och kudde. Elev skall själv städa sitt rum.

Endast ett begränsat antal kursdeltagare kan mottagas. Ansökan åtföljd av läkareintyg och avskrift av senaste skolbetyg göres före den 1 juni till skolans föreståndare; adress Apelryd, Båstad. Telefon Båstad 61.

Fredrika-Bremer-Förbundets

lanthushållningsseminarium å Rimforsa i Östergötland.

Ny kurs börjar den 1 okt. varje år.

Ansökan insändes före den 15 juni under adress:

Lanthushållningsseminariet, Rimforsa.

Innehåll.

Riksdagsmotioner. Av *Karolina Widerström*.

Arsmötet i Gävle.

En kvinnlig ledare av fattigvården. Av *G. H. von Koch*.

Victoria Benedictssons självporträtt. Av *Hilma Borelius*.

Postassistentkurserna ännu en gång.

Hälsingborgs-Fredrikornas klubblokaler. Av *Signe Wennberg*.

Nya böcker.

Adelaïde Ehrnrooth. Av *Ellen Kleman*.

F.-B.-F.-stipendierna 1929.

F. B. F.-kretsarna.

Kalmar Preparerade
HUSHÅLLS RIS
i Hygienisk Förpackning

äro

Lättkoka, Lättsmälta
Svällande och Dryga

KALMAR ÅNGKVARNS KOMMANDITBOLAG